

Jaarverslag 2020

Inleiding

In juni 2018 verscheen in het blad van de Historische Vereniging Texel (nr. 127) een artikel van Arie Abbenes, oud-stadsbeiaardier van Utrecht en oud-docent aan de Nederlandse beiaardschool, over de 15^e-eeuwse luidklok en de lege plaats in de klokkenstoel in de Hoornder kerktoren. Toen het Texelfonds begin 2020 de actie ‘Verrijk Je Buurt’ organiseerde onder de bevolking van Texel, kwam Kees Boon op het idee van een tweede luidklok voor Den Hoorn. Kees Boon en Arie Abbenes wilden voor deze Texelfonds-actie een plan maken en vroegen Jan Mooren er als derde initiatiefnemer bij. Arie Abbenes heeft daarop het voorstel ‘Nieuwe klok voor Den Hoorn’ geschreven om aan het dorp Den Hoorn te presenteren en bij Texelfonds in te dienen. De gedachte daarin is dat de Groninger klokkengieter Simon Laudy van Klokken- en Kunstgieterij Reiderland te Finsterwolde deze klok in het dorp Den Hoorn in de open lucht gaat gieten in aanwezigheid van publiek, zoals hij dat in De Rijp in 2017 ook heeft gedaan, en dat de volgende dag die klok in de kerktoren zal worden opgehangen. En om er tevens een ‘giet-, keur-, hijs- en luidfeest’ bij te organiseren.

Stichting Klok voor Den Hoorn
p/a Herenstraat 42 – 1797 AJ Den Hoorn – Texel

Stichting Klok voor Den Hoorn

Gehoopt wordt dat deze gebeurtenissen voor het dorp Den Hoorn gunstige sociale, recreatieve en educatieve effecten hebben en aldus de sociale cohesie daar verder zal vergroten. Ook zal er een duurzaam en aangenamer klokkengeluid voor de buurt en het dorp worden gerealiseerd. Arie Abbenes had vooraf met Simon Laudy al informeel contact gehad over de mogelijkheid van zo'n plan.

Op de 'Verrijk Je Buurt'-bijeenkomst in het Hoornder dorps huis 'De Waldhoorn' op 22 januari 2020, bleek al snel dat het Texelfonds een andere invulling voor ogen had en dat het plan om budgettaire redenen niet in de opzet van deze actie paste. Zo'n tweede klok zou daarom in dit verband niet veel kans maken.

Het enthousiasme voor een tweede luidklok werd echter door andere aanwezigen in de zaal wel gedeeld. Kees Boon maakte daarom een afspraak met twee ambtenaren van de Gemeente Texel, Gea van Essen (monumenten en erfgoed) en Dirk van der Bijl (gebouwen en terreinen), om op 9 maart 2020 een en ander met elkaar te bespreken en om plaatsing van een tweede klok te bekijken in de Hoornder kerktoren. Weldra werd duidelijk dat dit heel goed mogelijk was en dat de Gemeente Texel als eigenaar van de kerktoren, er niet onwelwillend tegenover stond. Het driemanschap besloot tot oprichting van een stichting met als doelstelling die tweede luidklok te realiseren en nam als uitgangspunt het voorstel voor het Texelfonds.

Arie Abbenes is als musicus goed bekend met de kerkelijke gemeente en wordt de contactpersoon met de PKN-gemeente voor het voorstel. Korte tijd later berichtte het Hoornder kerkbestuur eveneens positief te zijn over die plannen voor een tweede nieuwe klok. De Stichting klok voor Den Hoorn kon aan de gang.

Activiteiten

In 2020 is het bestuur 12x en steeds voltallig bijeen geweest, waarvan 5x in een formele bestuursvergadering. Alle besluiten zijn altijd met algemene stemmen genomen.

De oprichtingsakte is op 26 maart 2020 verleden en gepasseerd bij het Texelse notariskantoor Hoogerheide in Den Burg. De Stichting Klok voor Den Hoorn is een feit. Het stichtingsbestuur bestaat uit drie bestuursleden met gezamenlijke bestuursverantwoordelijkheid en wordt gevormd door Arie Abbenes, voorzitter; Jan Mooren, secretaris; en Kees Boon, penningmeester. De drie bestuursleden zijn woonachtig in Den Hoorn op Texel. De stichting is ingeschreven in het Handelsregister bij de Kamer van Koophandel met KvK-nummer 77725905 en heeft bij de Belastingdienst het registratienummer 8611.11.308. Voor de Stichting Klok voor Den Hoorn is er geen sprake van ondernemerschap voor de omzetbelasting, inhoudingsplicht voor de loonheffing of belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Er hoeft geen aangifte te worden gedaan voor de omzetbelasting, de loonheffingen en de vennootschapsbelasting (brief 20-47436 d.d. 30-03-2020).

De stichting gebruikt als beleidsplan het door Arie Abbenes opgestelde 'Voorstel voor het aanbrengen van een tweede klok in de kerktoren van Den Hoorn' d.d. 21 maart 2020. Er zijn verscheidene persberichten uitgegaan naar de Texelse, regionale en landelijke media. In 2020 verschenen er artikelen over de tweede klok in het dorpsblad 'De Hoornder' (april, oktober en november – nrs. 443, 447 en 448), in het Tessels kerkblad (juli/augustus), de Texelse Courant (d.d. 31-07, 04-08, 18-09 en 06-11), Texel dit Weekend (03-09), de NHD-Helderse Courant (d.d. 27-10) en in 'Luid & Duidelijk', bulletin van het Utrechts Klokkenuiders Gilde (oktober). Al die publicaties leverde veel bijval en een flink bedrag aan donaties op!

De kerktoren kan de statische en dynamische belasting van de bestaande en de nieuwe klok zonder problemen doorstaan (Arie Abbenes, rapport 27-03-2020). In april 2020 heeft Wim Diepenhorst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed laten weten het plan een goed initiatief te vinden en dat de RCE bij adviesaanvraag door de gemeente positief zal adviseren.

Simon Laudy bezocht op 19 mei 2020 Den Hoorn voor overleg en inspectie van de kerktoren in verband met plaatsing van een tweede klok. Een bronzen klok met diameter van ca. 60 cm die qua afmeting goed past op de lege plek in de klokkenstoel kan zonder breekwerk binnendoor in de toren tot bij de klokkenstoel worden gebracht. Ook zijn er geen bouwkundige aanpassingen nodig.

Stichting Klok voor Den Hoorn
p/a Herenstraat 42 – 1797 AJ Den Hoorn – Texel

Stichting Klok voor Den Hoorn

De tweede klok kan zonder veranderingen op de lege plaats in de klokkenstoel worden opgehangen. De beide klokken zijn computergestuurd te gebruiken (op afstand) voor gelui bij bijeenkomsten in de kerk en voor de klokslag van openbare tijdsaanduidingen voor elk uur en alle kwartieren, met tevens op het middaguur het luiden van de ‘papklok’.

Simon Laudy inspecteerde eveneens de historische Hoornder Butendicc-klok uit 1444-1448 met grondtoon ‘b1’ en deed metingen naar de grondtoon en de boventonen van deze Ricout Butendicc-klok om te bepalen welke klank en toonhoogte de nieuwe tweede luidklok moet krijgen. Met de soortgelijke tweede kleinere luidklok met grondtoon ‘e1’ die precies past op de lege plek in de klokkenstoel, wordt de vermoedelijke historische situatie weer hersteld. Bij het luiden van beide klokken tegelijk hoort men de kwartinterval ‘b – e’.

Dit is een weinig gehoorde en boeiende combinatie, die op Texel nog onbekend is. Simon Laudy onderzocht ook nog hoe de huidige installatie moet worden aangepast. Eind mei 2020 stuurde hij de gespecificeerde offerte. Daarna is er nog regelmatig overleg met hem geweest over de uitvoering. Dirk van der Bijl werd op de hoogte gehouden en hij liet weten dat de Gemeente Texel bereid is aanpassingen in het luidmechaniek en het uurwerk te financieren.

Eind juni 2020 liet de Gemeente Texel weten dat er geen bezwaar is een tweede klok op te hangen in de Hoornder kerktoren en dat er geen monumentenvergunning en omgevingsvergunning nodig zijn. De werkzaamheden dienen te gebeuren in overleg met Dirk van der Bijl.

Op 30 juni 2020 berichtte Peter Hesseling, voorzitter van het Nederlands Genootschap van Sint-Jacob, dat dit genootschap bereid is tot aanbeveling van het initiatief. Den Hoorn zal worden uitgeroepen tot tweede startplaats met stempelpost in Noord-Nederland voor de pelgrimsweg naar Santiago de Compostella, als de tweede klok is gerealiseerd. De apostel Jakobus was oorspronkelijk patroonheilige van de Hoornder kerk. Jan Mooren heeft enkele ontwerpen gemaakt voor een dergelijk stempel. Daarmee werden de subsidieaanvragen bij de fondsen ondersteund.

Op 25 juni 2020 heeft dorpsgenoot André Smit van Smit Techniek aan Kees Boon een oude 19e-eeuwse gietijzeren klepel en twee bronzen glijlagers laten zien, die afkomstig zijn na de laatste restauratie (1998) van de bestaande klok in de kerktoren. André Smit wil deze attributen afstaan als de stichting er een tonkast voor laat maken om in de kerk op te hangen en waarin tevens informatie over de twee luidklokken zal worden opgenomen.

Waar deze kast in de kerk zal worden aangebracht, is nog niet bepaald. Nader overleg met het kerkbestuur daarover moet nog plaatsvinden in 2021.

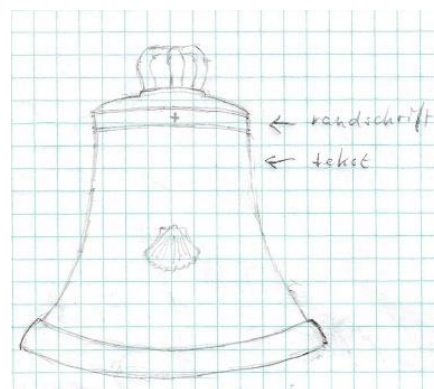
Dorpsgenoot Jack Schilling filmt reeds decennia lang het dorpsgebeuren in Den Hoorn. Half augustus 2020 vond Kees Boon hem bereid ook een en ander rond de tweede klok op film vast te leggen en op zijn vrij toegankelijke website te plaatsen.

Op 1 september 2020 ging het bestuur naar Utrecht om daar met de gemeentelijke torenbeheerder Jaap van Engelenburg, de 15^e-eeuwse klokken te bekijken in de torens van de Jacobikerkerk, de Geertekerk en de Buurkerk aldaar. Het betrof vooral de klokken die gegoten zijn door leden van de Utrechtse klokkengietersfamilie Butendicc. De bedoeling was ideeën te verzamelen voor de vormgeving van de tweede Hoornder luidklok.

Stichting Klok voor Den Hoorn
p/a Herenstraat 42 – 1797 AJ Den Hoorn – Texel

Stichting Klok voor Den Hoorn

Op 11 september 2020 ging het bestuur naar Finsterwolde om met Simon Laudy een overeenkomst te sluiten voor het gieten van de nieuwe tweede Hoornder luiddklok naar het model van de al aanwezige Ricout Butendicc-klok, met slagtoon e’’ en met een gewicht van 120 kg en ca. 58 cm doorsnede. De belettering op de klok is in Romeinse kapitalen. Het randschrift tussen de geprofileerde ringen is: *Simon Laudy heeft mij gemaakt MMXX* en een ‘Ricout’-wijdingskruisje (gelijk aan dat op de Hoornder Butendicc-klok). Daaronder op de flank: *Mijn naam is Jakob* en daaronder de afdruk van de Sint-Jakobsschelp. Jan Mooren heeft aan Simon hiervoor een originele Sint-Jakobsschelp overhandigd. Als het mogelijk is en de klok daardoor niet te veel gaat zweven bij luiden of slaan, moeten het wijdingskruisje, de naam ‘Jakob’ en de Sint-Jakobsschelp zichtbaar zijn aan de zijde van de klok die men in de toren goed kan zien als de klok is opgehangen in de klokkenstoel. Het gieten van de bronzen klok zal moeten gebeuren in het winterseizoen op het dorpsplein De Naal voor de winkel van Goënga. Hiervoor wordt een gietinstallatie met oven gemaakt op het plein. Rond het vallen van de avond zal de in de hete oven vloeibaar gemaakte klokspijs gegoten worden in de erbij geplaatste klokmal. Jack Schilling maakte in Finsterwolde een film van de contractondertekening en de gieterij en op 16 september 2020 filmde hij het bestuur in de Hoornder kerk en op de toren, voor een introductie op hun plannen. Beide korte films zijn geplaatst op zijn website <https://denhoorn-texel.nl/> op de pagina <KLOK VOOR DEN HOORN>. Ook van de toekomstige activiteiten en het dorpsfestijn zal Jack Schilling films maken en op die website plaatsen.

Gietevenement

Er is flink gewerkt aan plannen voor een dorpsfestijn op de twee dagen waarop de klok zal worden gegoten en opgehangen. Het gieten gaat volgens de ambachtelijke traditionele methode met in achtname van enkele oude gebruiken, zoals het werpen van een muntstuk in de smeltkroes met de vloeibare gloeiendhete bronzen klokspijs door een prominent (dorps)figuur. De dag erop wordt de ’s nachts afgekoelde klok uit de mal gehaald en wordt de toon getest. Vervolgens wordt de klok in een feestelijke stoet naar de kerk gereden om in de kerktoren te worden opgehangen. Als de installatie van de klok gereed is, volgt de eerste luiding van de nieuwe klok, eerst apart en daarna samen met de grote Butendicc-klok. Rondom die giet- en plaatsingsgebeurtenissen zijn er allerlei andere activiteiten zoals muziek (o.a. een gietlied en spel door de dorpsfanfare D.E.K.), sketches en toespraakjes. Er zijn enkele kraampjes met informatiemateriaal en versnaperingen. Na het gieten van de klokspijs in de mal is er een dorpsmaaltijd in de openlucht met medewerking van Goënga en Inn de Knip. De medewerkers van de klokkengieterij krijgen een slaapplek bij Bruining naast de gietlocatie op het dorpsplein. Hiervoor heeft het bestuur afspraken gemaakt met de betrokkenen.

Op 22 oktober 2020 zijn het bestuur en Jack Schilling bij Rikus Kloosterhuis in Oudeschild langs geweest voor een onderzoek naar de mogelijkheid van een geluids- en beeldinstallatie om te gebruiken tijdens de gieterij en het dorpsfestijn en voor streaming van de bezigheden met het oog op beperkingen van de bezoekersaantallen als gevolg van de coronapandemie. Rikus Kloosterhuis zou inderdaad voor een en ander kunnen zorgen.

Een door de gemeente af te geven evenementenvergunning is nodig en er is in het najaar een aantal weken voortdurend overleg geweest met de gemeente over dit dorpsfeest. Dorpsgenoot en (ex)gemeenteambtenaar Charlotte Lorier is hierbij behulpzaam geweest. Kees Boon heeft een draaiboek opgesteld en Jan Mooren heeft een plattegrond gemaakt van het dorpsplein met de beschikbare vierkante meters.

Stichting Klok voor Den Hoorn
p/a Herenstraat 42 – 1797 AJ Den Hoorn – Texel

Stichting Klok voor Den Hoorn

In verband met de Covid19-pandemie werden de eisen voor een dergelijk evenement alsnar strenger. In de loop van het najaar van 2020 werd steeds duidelijker dat er ook in de buitenlucht geen publieksevenementen meer mogelijk zouden zijn.

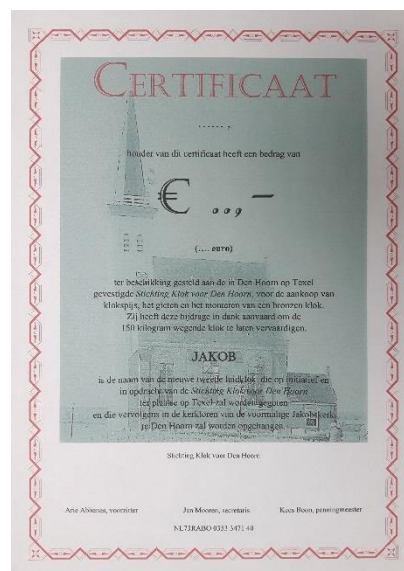
Op 5 november 2020 heeft het bestuur moeten besluiten de gieting en het festijn te verplaatsen naar 2021. Op 8 november 2020 is een bericht naar de donateurs en een persbericht uitgegaan over de verplaatsing naar 2021.

Fondsenwerving

Mede door berichtgeving in de Texelse en regionale media is de fondsenwerving voorspoedig verlopen. Er zijn voldoende middelen geworven voor de realisatie van de tweede klok en voor het festijn.

In de periode juni-oktober 2020 is totaal €22717 aan gelden toegezegd/ontvangen, bestaande uit:

- €2580 aan donaties door 16 particuliere personen. De donateurs hebben een door Jan Mooren gemaakt donatiecertificaat uitgereikt gekregen;
- €15500 aan subsidies, toegezegd door:
 - het Prins Bernhard Fonds Noord-Holland (€5000),
 - het Texelfonds (€5000),
 - de Kerkenraad PKN Waal Koog Den Hoorn (€2000),
 - het Restauratiefonds Hoornder kerk (€2000)
 - TESO €1500;
- €4637 door de Gemeente Texel voor nog uit te voeren kosten voor aanpassingen en onderhoud van de installatie.

Na plaatsing wordt de nieuwe klok net als de bestaande klok en de kerktoren, eigendom van de Gemeente Texel. De stichting heeft begin oktober 2020 hiervoor een overeenkomst met de Gemeente Texel gesloten.

Op naar de realisatie van de klok en het dorpsfestijn in 2021 en verder

Het bestuur vertrouwt erop dat gieterij met dorpsfestijn in 2021 (vermoedelijk op 17-18 december 2021) in Den Hoorn wel mogelijk is, wanneer de Covid19-vaccinaties ver gevorderd zijn en de pandemie voldoende

achter de rug is. Een voorstel voor het kerkelijke gebruik van de klok zal aan het kerkbestuur nog worden voorgelegd. Als het plan voor de tweede klok geheel is gerealiseerd, wil het bestuur samen met de kerkgemeente bezig gaan aan een herinrichting om in de kerk een tentoonstellingswand te kunnen realiseren met informatie over de klokken. Ook aan een opfrisbeurt van het orgelfront met bijbehorend erfgoedonderzoek wil het bestuur in de nabije toekomst gaan meewerken.

Stichting Klok voor Den Hoorn
p/a Herenstraat 42 – 1797 AJ Den Hoorn – Texel